

Öğr. Gör. Kadir Baysal

<https://orcid.org/0000-0003-2652-6767>

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Muğla/TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/05n2cz176>

Dr. Öğr. Üyesi İsmail Mert Özdemir

<https://orcid.org/0000-0002-6604-1783>

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Karacasu Memnune İnci Meslek Yüksekokulu, Aydın/ TÜRKİYE

ROR Id: <https://ror.org/03n7yzv56>

Votka: Rusya'nın Geleneksel İçkisi ve Kökenleri

Vodka: Russia's Traditional Drink and Its Origins

ÖZET

Votka yüzyıllardan beri üretilen, damıtılmış alkollü içkiler arasında en sade özelliğe sahip içkidir. En fazla tüketilen alkollü içkilerden biri olan votka, Rus milleti için derin ve farklı anlamlar ifade etmektedir. Votkanın dünyadaki öneminden hareketle bu çalışma, Rus tarihinde votkanın yeri ve kültürü hakkında bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda veri elde etmede ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda votkanın Rus tarihinin ayrılmaz bir parçası olduğu, tarihsel süreç içerisinde Rus yönetimlerinin votka üretimi konusunda farklı tutumlar sergilediği ve votkanın Rusya'da yaşamın birçok alanına nüfuz ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Votka, İçki Kültürü, Distile İçecekler, Rusya'da Votka Kültürü.

ABSTRACT

Vodka is the purest drink among the distilled spirits produced for centuries. Vodka, one of the most consumed alcoholic beverages, has deep and different meanings for the Russian nation. Based on the importance of vodka in the world, this study aims to provide information about the place and culture of vodka in Russian history. In line with this aim, secondary sources were used to obtain data. As a result of the study, it was determined that vodka is an integral part of Russian history and that Russian administrations exhibited different attitudes regarding vodka production throughout the historical process and that vodka took part in many areas of life in Russia.

Keywords: Vodka, Beverage Culture, Distilled Beverages, Vodka Culture in Russia.

1. GİRİŞ

Votka, dünyada damıtılarak üretilen en eski içkilerden biridir. İlk olarak Rusya ve Polonya'da üretilen votkanın tarihi 15. yüzyıla dayanmaktadır (Adalığ, 2020). Votka coğrafi koşulların etkisi ile şarap üretemeyen halkın yeni bir içki arayışı sonucunda ortaya çıkmıştır. Votka Rus tarihinde gerek Çarların gerekse komünist liderlerin çeşitli amaçlar için kullandığı bir içki olmuştur. Buna ek olarak, Ortodoks din adamları da farklı amaçlar için votkanın içilmesini teşvik etmiştir. Yönetim ve din etkisi sonucunda da votka, Rus kültürünün bir parçası haline gelmiştir (Pokhlebin, 1992).

Votka damıtılmış içkilerin içerisinde bileşen özellikleri itibariyle en sade içki olarak ön plana çıkmaktadır (Herlihy, 2012). Votka kendine has bu özelliği ile diğer içkilerden üstünlük taşımaktadır. Tahıl aromalarından arındırılarak üretilen votka pek çok içecek ile uyum sağlaması sebebiyle dünyada popülerlik kazanmıştır. 19. yüzyılın sonlarına kadar başta Rusya ve Polonya olmak üzere kuzey ülkelerinde üretilen votka, 20. yüzyılda dünyanın farklı ülkelerine yayılmış ve kokteyllerin en önemli içkisi olmuştur.

Votkanın dünyası sahnesindeki öneminden yola çıkılarak hazırlanan bu çalışmada, Rus kültürü odağında votka hakkında detaylı bilgi sunmak hedeflenmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın ilk kısmında votkanın bileşenleri ve alkollü içecek olarak özellikleri ele alınmıştır. İkinci kısımda, Rus tarihinde votka ile ilgili yaşanan gelişmelere yer verilmiştir. Son kısımda ise, votkanın Rus kültüründeki yeri hakkında bilgi sunulmuştur.

Votka günümüzde küresel olarak üretilmektedir ve dünyada çok sayıda votka markası bulunmaktadır (Aylott, 2016). Bunun yanında votka dünyada satış hacmi en yüksek içkiler arasındadır. Popülarlığı yüksek

olan votkanın kendine has özelliklerinin ve Rus kültürüne etkilerinin bilinmesini sağlayacak bu çalışmanın, ilgili okuyuculara ve yiyecek-içecek alanına katkı sağlaması umulmaktadır.

2. VOTKA NEDİR?

Votka, patates, tahıl veya diğer tarımsal hammaddelerden ve bunların kombinasyonlarından damıtılmış etil alkol içeren bir içkidir (Wisniewska vd., 2014). Votka yüksek oranda alkol içerecek şekilde damıtılır ve kullanılan hammaddelerden gelen aromalar azalarak sade bir hal alır (International Wine and Spirit Academy, 2022; International Wine and Spirit Academy, t.y.). Yani, votkanın içerisinde su ve alkolden başka bir madde bulunmamaktadır (Aktaş & Özdemir, 2012). Bu özelliği ile votka, diğer içkilerden üstündür. Renksiz, kokusuz, tatsız olan votka birçok içecek ile uyum sağlar. Barmenlerin hayal gücüne hitap ederek çok sayıda kokteylin içerisinde kendine yer bulur (Yıldız, 2017). Öte yandan, votkanın diğer alkollü içeceklerle göre başka bir doğal avantajı satın alınabilirliğidir. Hammaddeleri nispeten ucuz ve boldur. Bunun yanında, votkanın damıtma süreci nispeten hızlı, basit ve verimlidir (Herlihy, 2012).

Votka özelliği itibarıyla maksimum %95 kuvvete damıtılır ve daha sonra su ile seyreltilir. Alkol yüzdesi daha sonra %37,5 ile %70 arasında kalır (Du Bois & Boons, 2018). Bugün, dünya çapında birinci sınıf votkalar üretilmektedir (Kerr, 2006). Ayrıca, dünyada satılan damıtılmış (distile) içkilerin %20'sini votkadır. Bu sebeple de votka dünyada en çok satılan alkoller arasında yer almaktadır (Adalığ, 2020).

3. VOTKANIN GEÇMİŞİ

Votkanın kökenini incelemeye başlamadan önce, votka kelimesinin anlamını açıklamakta fayda vardır. Votka terimi dünyanın hemen her bölgesinde iyi bilinmektedir. Günümüzde pek çok kültürde damıtılmış alkollü içeceklerle ilişkilendirilen votka terimi, Rusça 'da su kelimesinin kısaltması olan "voda" kelimesinden türetilmiştir (Herlihy, 2012). Öte yandan, votka isminin ortaya çıkışı ile ilgili bir rivayet vardır. Şöyle ki; çarlık döneminde Çar I. Petro elde edilen bir zafer sonrasında komşu ülkelerin liderlerinin de katıldığı bir ziyafet düzenler. Misafirlerine bir içki sunar. Bu içki, içmeye pişman eden ve içenin dudaklarını yakan bir içkidir. Bu durum karşısında Çar gümüş kupasını getirterek, kupanın ağzına kadar içki doldurur ve tek dikişte içer. Sonrasında Rusçada "işte böyle" anlamına gelen "vod kak" diye bağırır (Aktaş & Özdemir, 2012).

Votka kelime olarak insanlar tarafından yaygın kullanılmasına rağmen, 18 yüzyılın ortalarına kadar Rus sözlüklerinde kendine yer bulamamıştır. Resmi olarak 19. yüzyılın sonlarında ve 20. yüzyılın başlarında güçlü, modern bir alkollü içecek anlamında bağımsız bir sözlük terimi olarak yer almaya başlamıştır. Benzer şekilde, diğer Slav dillerinin erken dönem çağdaş sözlüklerinin çoğunda votka kelimesinden söz edilmemiştir. Sadece voda (su) kelimesinin küçültülmüş hali olarak bahsedilmiştir (Pokhlebin, 1992).

Votkanın kökeni şaşırtmayacak şekilde gizemle doludur (Kravets, 2012). Votkayı ilk kimin ürettiği konusunda Polonya ile Rusya arasında bir çekişme söz konusudur. Votkanın yüzyıllar önce, Doğu Avrupa'da, şu anda Rusya, Polonya, Beyaz Rusya ve Ukrayna'yı kapsayan bölgede ortaya çıktığı bilinmektedir. Votka, soğuk iklimlerde üzüm yetiştiremeyen yerli halkın, ucuz ve bol buğdaydan, şarabın baş döndürücü nitelikleriyle eşleşebilecek yeni bir içecek yaratmaya çalışması sonucunda ortaya çıkmıştır. İlk damıtıcılar muhtemelen keskin karışımlarını öncelikle ilaç (sakinleştirici, anestezi, merhem ve dezenfektan) olarak dağıtan Rus ve Polonyalı rahiplerdi (Herlihy, 2012).

Fotoğraf 1. Votkanın Ortaya Çıktığı Bölge

Votkanın ortaya çıkışı ile ilgili olarak net bir tarih verilememekle birlikte, Rusya'da 9.yüzyılda votka üretildiğine dair yazılı dokümanlar bulunduğu bilinmektedir. Ancak, votkanın daha eski dönemlerde

üretildiği düşünülse de, ortaya çıkışı güçlü bir şekilde 15. yüzyıla dayandırılmaktadır (Adalığ, 2020). Ogonek (2003) çalışmasında, votkanın 500. yıldönümüne adanan "Rus Tanrısı" başlıklı bir makalede, votkayla ilgili "deşifreye tabi tutulmaması gereken ebedi bir cevherdir" ifadesinin yer aldığını belirtmektedir. Rusların bu duygusuna karşın Rusya Votka müzesi, votkanın icadını Moskova manastırındaki keşişlerin tahıl bazlı bir alkolü damıttığı 1429 yılına kadar uzanan bir votka tarihi oluşturur (Kravets, 2012). O yıllarda damıtıcılar, çavdar, yulaf, arpa ve karabuğday gibi diğer tahıllardan damıtılmış yeni varyasyonlar getirmişti. Sanatlarını geliştirdikçe, votkalarının kötü kokusunu azaltmayı ve çıktılarını bal, meyve, baharat, şifalı ot ve çilek ile karıştırarak kalıcı tatsızlıkları maskeleymeyi başardılar. Bu gelişmeler, votkanın tanınmış tıbbi niteliklerini geliştirmese de, onun giderek daha lezzetli ve popüler bir içecek olmasını sağladı. 16. yüzyılda ise votka ile karıştırılabilecek biber, çingene gülü, kediotu kökü, sandal ağacı, altın varak ve anason da dahil olmak üzere daha birçok tatlandırıcı tanıtıldı. Bu arada, votka tüketimi kuzey Avrupa, Baltık ve İskandinav ülkeleri, Finlandiya, İzlanda ve Grönland'a yayıldı (Herlihy, 2012).

17.yüzyılda votka Ortodoks kilisesi tarafından yasaklanmıştı (Adalığ, 2020). O dönemlerde kilise, votkanın şeytanın bir icadı olduğunu ilan etti ve votkanın erken tarihiyle ilgili tüm belgeleri yok etti (Herlihy, 2012). Ancak, Rusya'da dönemin Çarı I. Petro (Büyük Petro) tahta çıkmasıyla birlikte kilise karşıtı bir tutum sergileyerek votkanın toplumun tüm seviyelerinde kullanılmasını istemişti. Bununla ilgili olarak Çar 1690'larda, kendisini Ortodoks kilisesiyle alay etmeye adanan "Aptallar ve Soytarıların Şakacı, Sarhoş Sinodu" isimli meclisi kurdu. Meclis, I. Petro'nun en yakın arkadaşlarından oluşuyordu. Meclisin faaliyetleri çoğunlukla içme ve eğlenme üzerineydi. Bunun yanında meclis, kilise aleyhinde parodiler oluşturmakta ve toplumun bazı kesimleri tarafından ağır eleştirilmekteydi. Ayrıca Çar I. Petro o dönemlerde ziyafetlere geç gelenler için "ceza şatı (tek seferde içme)" uygulaması icat etmişti. Ziyafetlere geç kalan kişiler bir kadeh votka içmek zorundaydı. Üstelik ceza şatı uygulaması, "Büyük Kartal" adında 1,5 litrelik bir kadeh ile gerçekleştirilirdi (Matus, 2014).

Sanatçı Unbekannter Künstler'in Rusya Devlet Kütüphanesi'nden edinip, litografi tekniği kullanarak resmettiği meclisin resmi aşağıda yer almaktadır.

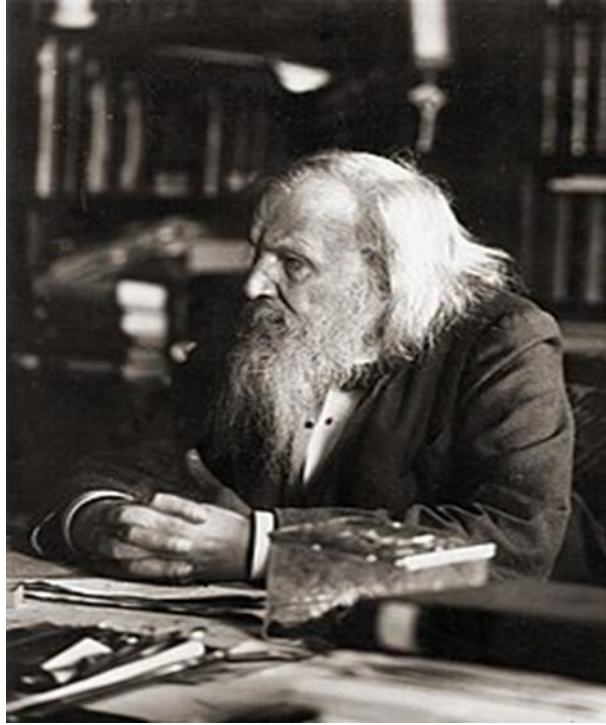
Fotoğraf 2. Çar I. Petro tarafından kurulan "Aptallar ve Soytarıların Şakacı, Sarhoş Sinodu" (Copia-Di-Arte, 2022)

17.yüzyılda Polonya'da da votka üretimi ile ilgili gelişmeler yaşanmıştı. 1620'de çok sayıda Polonya şehri damıtma için şahıslara damıtma ayrıcalıkları dağıtıyordu. Sadece o yıl Gdansk'taki votka üretimindeki yetkili kuruluşlar bireylere 68 lisans sattı. Polonyalı damıtıcılar ayrıca yeni üretim teknikleri ve tatlar geliştirdiler. 1693'te Krakow merkezli damıtıcı Jakub Kazimierz Haur, geleneksel buğday yerine çavdardan votka yapmayı anlatan tarifler yayınladı (Herlihy, 2012).

18. yüzyıl votkanın gelişimi açısından önemli bir dönem olmuştur. Bu dönemde votka, Doğu Avrupa ülkelerinde popülerlik kazanmıştır. Rusya'da devlet kontrolünde votka üretimi artmış ve Rusya'da votka üretimi büyük ölçekli bir sektöre dönüşmüştür. Ayrıca, 18. yüzyılda Rusya'da votka üretimi ile ilgili teknik olarak gelişmeler yaşanmış ve çeşitli damıtma yöntemleri kullanılmıştır. Tahıl, patates ve diğer hammaddelerden farklı çeşitlerde votka üretilmiştir. Üretim tekniklerinin gelişimi, çeşitliliğin artması ve ticaretin genişlemesi, votkanın popülerliğini artırmış ve daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamıştır. Öte

yandan, bu dönemde votka Rusya’da sosyal etkileşimlerin ve kutlamaların vazgeçilmezi olmuştur. Böylece votka, Rus kültüründe daha geniş bir yer edinmiştir (Kesi, 2009; Herlihy, 2012).

Votkanın tarihi ile ilgili önemli gelişmelerden biri 19. yüzyılda yaşanmıştı. Çar III. Alexander, votka üretimini bir standarda bağlamak ve kalitesini artırmak için Dimitri Mendeleev’i görevlendirmişti (Adalğ, 2020). Dimitri Mendeleev (1834-1907), yalnızca periyodik element tablosunun ilk versiyonunun birincil yaratıcısı olarak değil, aynı zamanda votkayı standartlaştıran ilk kişi olarak kabul edilen bir Rus kimyagerdi. Bilim adamı, bir buçuk yıldır alkol ve suyun ideal hacim ve ağırlık oranını araştırıyordu ve sorunu çözdükten sonra bulgularını 1865’te "Alkol ve Suyu Birleştirme Üzerine" doktora tezinde yayınladı. Ancak, votka için “en iyi” tarifini otuz yıl sonra gerçekleştirebildi. 1893’te Mendeleev, Ağırlıklar ve Ölçüler Bürosu Direktörü olarak atandı. Mendeleev bu rolde, votka üretimi için yeni devlet standartlarını formüle etmeye yönlendirildi. Çalışmaları sonunda, mükemmel moleküler dengeye sahip votkanın yaklaşık %38 alkol ile %62 su oranında seyreltilmesi gerektiği sonucuna vardı (Fomin & Vries, 2008).

Fotoğraf 3. Dmitri Mendeleev’in Portresi **Kaynak:** (Wikipedia, t.y.).

Yirminci yüzyılın başında votka eğlence amaçlı bir metadan çok daha fazlası haline gelmişti. III. Alexander votka üretimi ve satışı üzerinde bir devlet tekeli çağrısında bulundu. 1902’de tekel hâkim oldu ve 1914’te Rusya’nın toplam gelirinin üçte biri votka gelirinden oluşuyordu. Rus yaşamının çoğu bir şekilde ona bağlıydı (Helihy, 2012). 1917’de çarlık rejiminin sona ermesinin ardından Lenin’in iktidarını sağlamlaştırmasıyla, Sovyetler Birliği yavaş yavaş düşük dereceli alkollü içecekleri devlet kontrolündeki pazara sundu. Alkollü içecek satışlarını artırma düşüncesinin altında pragmatik düşünceler yatmaktaydı. Dört yıllık maliyetli bir dünya savaşı ve iki yıllık yıkıcı bir iç savaşla iflas eden ve dünya pazarından neredeyse tamamen dışlanan Bolşevik devleti, harap olmuş ekonomisini yeniden inşa etmek için umutsuzca gelirleri artırmaya ihtiyaç duyuyordu. 1930’da yeni lider Joseph Stalin, devlete votka üretimini artırmasını emretti. Selefleri, çarlar gibi, artan dağıtım ve bulunabilirlik kaçınılmaz olarak nüfus arasında daha yüksek alkolizm oranına yol açsa bile, alkol tüketiminin güçlü gelir getirici potansiyelini tam olarak takdir etti. Votkadan elde edilen karlar ile devlet hazinesini dolduran Stalin, daha sonra ilk Beş Yıllık Plan olarak faturalandırılan büyük bir sanayileşme projesini başlattı. Öte yandan, Stalin, Çar I. Petro gibi votkayı politik bir araç olarak kullandı (Kesi, 2009).

1953’te Stalin’in ölümünden sonra Sovyetler Birliği’nde alkolizm yükselmeye devam etti. 1960’ların sonlarında Sovyetler Birliği, kişi başına damıtılmış alkollü içki tüketimi açısından dünyada birinci sıradaydı- kişi başına yılda ortalama altı litre tüketim vardı (Kesi, 2009). Bu durum, zamanla devlet destekli alkol karşıtı topluluğun örgütlenmesine neden oldu. Gorbaçov’un Sovyetler Birliği’nin lideri olduğu 1980’lerde, alkol tüketimi ulus üzerinde derin bir etki yaratmıştı. Gorbaçov’un ilk önceliği, Genel Sekreter olduktan sonraki birkaç ay içinde yaptığı alkolizm ile mücadeleyleydi. Çok daha katı yasalar getirdi ve alkollü kamusal işlevlerden yasakladı ve önemli sayıda devlet içki mağazasını kapattı. Ayrıca

restoranlarda saat 14.00'den önce alkolün yasaklanması gibi yeni konseptler de getirdi. Ancak bu uygulamalar toplumda tepkilere yol açtı. Sonunda alkol kuyruklarının uzadı, mali kayıplar kontrolden çıktı ve yasadışı üretim arttı (Tarschys, 1993). Öte yandan, o dönemlerde evde yasadışı olarak üretilen votkalar toplumda “ay ışığı” (moonshine) olarak adlandırıldı. Votkalar genelde mısırdan ve özensiz koşulda üretilmiş ve ölümcül olmuştur (Yıldız, 2017).

Günümüzde, votkanın sadeliği ve çok yönlülüğü sayesinde uluslararası alkollü bir içecek haline geldiğini söylemek mümkündür. Öte yandan, votkanın dünya sahnesine çıkması ve Rusya ve Polonya'da milliyetçiliğin yeniden canlanması, bu güçlü, keyifli içeceğin bu iki ülkeden hangisinde ortaya çıktığı konusunda uzun süredir devam eden bir tartışmayı yeniden alevlendirdi. Ruslar, bu kelimenin kendisinin, su anlamına gelen Rusça voda kelimesinden geldiğine dikkat çekerek, onun kendi çocukları olduğunu gururla ilan ederler. Polonyalılar, su için kullandıkları kelime olan voda'dan türetilen wodka'nın aslında aşk çocukları olduğunu söylerler (Herlihy, 2012). Bu duruma ek olarak, Rusya ve Polonya arasındaki çekişme ünlü votka markalarının pazarlama faaliyetlerine de yansımaktadır. Örneğin; Polonya'nın ünlü Sobieski votka markası bir dönem pazarlamada şu sloganı kullanarak votkanın kökeninin Polonya'ya ait olduğunu iddia etmiştir:

“İllüzyonlarını paramparça etmeye hazırlananlar için duyuru. Votka Polonya kökenlidir. Üzgünüm Rusya.

Fotoğraf 4. Sobieski Markası Sloganı, **Kaynak:** Herlihy (2012)

Sobieski markası bir başka örnekte, Rusya'nın 2014 yılında sınırı aşarak Ukrayna'yı işgal etmesi durumunu o dönemlerde marka sloganı olarak kullanarak “Polonya Ukrayna'ya sınırdır. Sanırım Putin daha iyi votkaya yakın olmak için her şeyi yapacak” ifadesini paylaşmıştı.

Fotoğraf 5. Sobieski Markası Sloganı **Kaynak:** (Next gazeta, 2023)

4. RUSYA'DA VOTKA KÜLTÜRÜ

“Rus kültürünün tüm tarihi votka ile bağlantılıdır.” Petersburg'daki Rus Votka Müzesi'nin kurucusu Sergei Chentsov'un Washington Post'a verdiği bu demece (Baker, 2001) paralel olarak votkanın yüzyıllardır Rus kültüründe önemli bir yer tuttuğunu söylemek yanlış olmaz. Votka, Rusların hem sevinci hem de kederi olarak her zaman kültürel tüketimi derinden etkilemiştir (Kravets, 2012; Herlihy, 1991).

Rusya'da votka bağımlılığının gelişmesinden Rusya'nın otokratik hükümetleri sorumludur. Votkanın ortaya çıktığı ilk dönemlerden itibaren Rus çarları votkayı bir gelir kaynağı olarak kullanmış ve tarım ekonomisini votka üretimi yönünde yönlendirmiştir. Bunun yanında, Rus kilisesi, votkayı hem köylüleri kontrol etmek için bir araç hem de kiliseye bağış şekli olarak kullanmış ve köylülerin alkol bağımlılığını

daha da pekiştirmiştir. Sonuç olarak, votka tüketimi, dini mistisizm ve sosyal uyumla dolu Rus kültürüne yerleşmiştir (Kesi, 2009).

Yüzyıllar boyunca kültürel olarak içki tüketmeye şartlandırılan Ruslar için votka, iş ve eğlencede sosyalliğin ayrılmaz bir parçası olmuştur (Kravets, 2012). Sosyal yaşamın özü olan komünal çalışma başta olmak üzere sosyal etkileşimlerin merkezinde yer almıştır. Köylü biri için ev inşa etme sürecinde işçiler arasında votka tüketilmesi bu durumla ilgili güzel örnekler arasındadır. Ruslara göre; votka aidiyet duygusu sağlar, beraberlik duygusunu teşvik eder ve samimiyet göstergesidir (Ogonek, 2004). Misafirlere karşı samimi bir eğilimin ve ev sahiplerinin cömert doğasının bir sembolü olduğu için, düzenli olarak tüketilmese bile çoğu hanenin buzdolaplarında votka bulunur. Rusya'ya gelen herhangi bir yabancı ziyaretçi, ev sahipleri tarafından otomatik olarak votka ile beslenir (Herlihy, 2012). Ruslar votka için iki kişi içilmez diyerek, votkanın grup içkisi olduğunu, eğlence içkisi olduğunu vurgulamışlardır. Özellikle ortada kutlanılacak bir durum varsa, votka içmek içinde bir sebep vardır. Votka Rus kültüründe düğünlerin, terfilerin, doğumların, ayrılışların ve cenazelerin vazgeçilmezidir (Fomin & Vries, 2008).

Öte yandan votka Rusya'da uzun zamandır tıbbi amaçlar için kullanılmaktadır. Birçok Rus, votkaya tıbbi, neredeyse doğaüstü nitelikler atfeder. Ebeveynler pamuk toplarını votkaya batırır ve ateşi düşürmek veya kulak ağrısını hafifletmek için çocukların üzerine sürer. Bir yetişkinin soğuk algınlığı için biberli votka, mide bulantısı için tuzlu votka reçete edilebilir (Baker, 2001). Bunun yanında, uçukları kurutmak, boğaz ağrısını yatıştırmak için votkadan faydalanılır. Diş ağrısını hafifletmek için votka ve sıcak su karışımıyla gargara yapılarak sorunlu nokta dezenfekte edilir (Herlihy, 2012).

Rus kültürünün önemli bir parçası olan votkanın Rusya'da çok sayıda çeşidi vardır. Bunlardan "Li monnaya" olarak adlandırılan limonlu votka, kendine özgü üretimi ve sunum şekliyle göze çarpmaktadır. İçki, içine bir limon kabuğu eklenip iki hafta bekletildikten sonra tüketilmektedir. Servis edilinceye kadar kadehleriyle birlikte buzlukta dondurulur ve parmak değdirilmeden servis edilir. Çünkü; bardakta parmak izi bulunması Rus sofraya geleneklerine aykırı bir durumdur. Rusya'da votka, meze, havyar, fume balık, et ve salamura ürünlerle birlikte tüketilir (Güldemir, 2016).

Votka Rusya'da hayatın birçok alanına tesir ederek Rus kültürüne yerleşmiş sözlerin ortaya çıkmasını da sağlamıştır. Ruslar örneğin (Fomin & Vries, 2008):

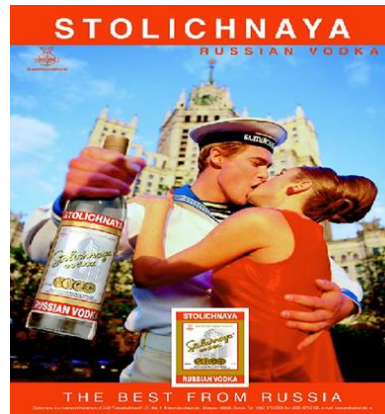
"Çok fazla votka olamaz, sadece yeterli votka olmayabilir."

"Bir şişe votka çok fazla, iki şişe votka çok az."

"Aptalca şakalar olamaz, sadece yeterli votka olmayabilir." ifadelerini ortak olarak kullanırlar.

Edebiyat alanında da benzer durum söz konusudur. Laszlo Krasznahorkai (2013) "Dünya dönüyor" isimli hikayesinde "Aynı anda hem yüreğini boşaltmak hem de votka içmemek, eh, bu bir Rus ruhu için düşünülemez." ifadesine yer vermiştir (www.goodreads.com). Başka bir örnekte, çağdaş Rus edebiyatının önemli bir yazarı olan Vladimir Sorokin eserinde bir Rus kızın Alman arkadaşlarına Rus votka kültürünü öğrettiği bir bölümü şu şekilde kaleme almıştır (Kravets, 2012):

"Kural bir. Hatırlayın ve arkadaşlarınıza, eşlerinize, sevgililerinize, çocuklarınıza, torunlarınıza ve torunlarınızın torunlarına söyleyin: Rus votkası yemek sırasında tüketilmelidir. Kural iki. Tek seferde bir yudumda, yaklaşık yüz gram iç ve onu bir kornişonla takip et. Sağ elinize votka, sol elinize kornişonu alın. Sağlığınıza 'Nazdrov'e deyin. Anladınız mı?"

Fotoğraf 6. Stolichnaya Markasının Reklamı (Madden, 2009)

Votkanın Rus kültüründe önemli bir gurur kaynağı olduğu votka reklamlarında da görülmektedir. Stolichnaya markasının votka reklamı, sevgilisiyle derin bir öpüşmeye dalmışken elinde bir şişe Stolichnaya tutan bir Rus askerini tasvir ederek; pazarlamada "Rusya'dan En İyiler" sloganını seçmiştir (Madden, 2009).

5. SONUÇ

Bu çalışma, dünya genelinde en çok tüketilen distile içkilerden biri olan votkanın Rus kültüründeki anlamı ve önemi hakkında bilgi sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. İkincil kaynaklara dayalı olarak gerçekleştirilen çalışma sonucunda, votkanın Çarlık dönemi öncesinden beri Rus tarihi içerisinde yer aldığını ve günümüze kadar gelen süreçte, toplum üzerinde farklı etkiler yarattığını söylemek mümkündür. Rusya'nın hareketli tarihi boyunca, votkanın doğal ve sosyal olaylar karşısında başvurulan, sağlık sorunlarını çözen, bir unsur olarak Rus kültürüne yerleştiği görülmektedir. Bununla birlikte, ekonomik katkı sağlaması nedeniyle votka, rus tarihindeki çoğu yönetimin politikalarında yer almıştır. Ayrıca votka hem ekonomik hem üretimi kontrol etme gerekçeleri ile, Rusya'da hükümetlerin işbirliği ile Ortodoks kilisesinin teşviğine ve yasaklamalarına konu olmuştur. Bu durumun, Rus halkını yönlendirmede, hükümetlerin ve kilisenin dini güçlü bir motivasyon kaynağı olarak görmelerinin neden olduğu söylenebilir. Öte yandan, Rus tarihinde bazı yönetimlerin alkolizm yüzünden votkaya karşı kısıtlayıcı birtakım önlemler aldıkları görülmüştür. Ancak, bu önlemlere halkın tepki gösterdiği ve toplumda votkaya olan bağlılığın azalmadığı tespit edilmiştir.

Gelinen noktada, uluslararası alkollü bir içki haline gelen votkanın, Rusya'da halen önemli bir kültürel değer olduğu görülmektedir. Bunun yanında, Sergei Chentsov'un (2001) "Rus kültürünün tüm tarihi votka ile bağlantılıdır" demecini de göz önüne alarak, votkanın Rusya'da hayatın birçok yönü ile bağlantılı olduğunu ve Rus ulusu ve votkanın birbirinden ayrılmaz bir bütün olduğu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- Adalgı, B. (2020). *İmbikten Kadehe Distile İçkiler Dünyası*. Epsilon Yayınevi.
- Aktaş, A. & Özdemir, B. (2012). *İçki Teknolojisi*. Detay Yayıncılık.
- Aylott, R.I. (2016). *Vodka. Encyclopedia of Food and Health*, 442-445.
- Baker, P. (2001, July 2). *Vodka's Place in Russian Soul*. The Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/archive/politics/2001/07/02/vodkas-place-in-the-russian-soul/d9ef4f3e-50e7-4c57-94aa-b24ae4928deb/>
- Copia-di-arte. (2022). <https://www.copia-di-arte.com/a/unbekannt-er-kuenster/dienarreundsaufsynodevon-peteri.html>
- Du Bois, F. & Boons, I. (2018). *Votka: The Complete Guide*. Lannoo Publishers.
- Fomin, V. & Vries, H. (2008). *Vodka War: a Teaching Case in Standardization*. K. Jakobs, & E. Söderström (Ed), *Proceedings 13th Euras Workshop on Standardisation*, 40, 137-145, Aachen.
- Güldemir, O. (2016). *İskandinav ve Rus Mutfağı*. H. Yılmaz (Ed.), *Dünya Mutfaqları I içinde* (s.120-147) T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Goodreads. (2023). <https://www.goodreads.com/quotes/tag/vodka?>
- Herlihy, P. (1991). *Joy the Rus': Rites and Rituals of Russian Drinking*. *The Russian Review*, 50 (2), 131-147.
- Herlihy, P. (2012). *Votka A Global History*. Reaktion Books.
- International Wine and Spirit Academy (2023). *Votka Nedir?* <https://www.iwsa.com.tr/fermente-distile/votka-nedir.html>
- Kedzierski, R. (2016, March 31). *Vodka Wars*. *Next Gazeta*. <https://next.gazeta.pl/next/7,151243,20157928,skandaliczna-reklama-zablokowana-przez-google-polska-stracila.html>
- Kerr, W. P. (2006). *Viva Vodka Colorful Cocktails with a Kick*. Chronicle Books.
- Kesi, D. (2009). *Russian Vodka a National Tragedy*. [Unpublished doctoral dissertation]. Naval Post Graduate School.
- Krasznahorkai, L. (2013). *The World Goes On. New Directions*. 1th Edition.

- Kravets, O. (2012). *Russia's "Pure Spirit": Vodka Branding and Its Politic*. *Journal of Macromarketing*, 32 (4), 361-376.
- Madden, A. (2009, Aralık 15). *Vodka: Bitter Stuff*. <https://www.macalester.edu/russian/about/resources/miscellany/vodka/>
- Matus, V. (2014). *Vodka How a Colorless, Oderless, Flavorless Spirit Conquered America*. Lyons Press.
- Ogonek (2004, Nov. 29). *Vodka Stolichnaya*. web.archive.org/web/20080822003807/http://ogoniok.ru/.
- Pokhlebin, W. (1992). *Introduction to A History of Vodka*. London.
- Tarschys, D. (1993). *The Success of a Failure: Gorbachev's Alcohol Policy, 1985-88*. *Europe-Asia Studies*, 45 (1), 7-25. <http://www.jstor.org/stable/153247>.
- Wikipedi (t.y). *Dmitri Mendelejev*. https://tr.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Mendeleyev_
- Wisniewska, P., Sliwinska, M., Dymerski, M., Wardencki, W. & Namiesnik, J. (2014). *The Analysis of Vodka: A Review Paper*. *Food Analytical Methods*, 8, 2000-2010. <https://doi.org/10.1007/s12161-015-0089-7>.
- Yıldız, Ö. (2017). *İçki Üretimi ve Sunumu*. Detay Yayıncılık.